Aluekatsaus 4/2009 / Murmansk

MURMANSKIN ALUE – POLIITTISTA VAKIINTUMISTA

Palkkaviivästymät kasvussa mutta suuryhtiöiden talous siedettävällä tolalla

Murmanskin alueen talouskehitysministeriön mukaan kuluttajahinnat ovat alueella kohonneet 5,4 % viime vuoden joulukuusta. Työvoimaviranomaisten mukaan Murmanskin alueella oli huhtikuun alussa 15800 työtöntä. Työttömyysaste on 3 %. Palkkaviivästymät ovat jälleen palanneet puolustusteollisuuden hankintoja suorittaville laivatelakoille Murmanskin alueelle. Ilmiö on tuttu 1990-luvulta, jolloin työntekijät protestoivat näkyvästi palkkaviivästymiä vastaan. Puolustusministeriö on lähettänyt 42 miljoonaa ruplaa Pohjoiselle laivastolle palkkaviivästymien maksamiseen. Maksamattomien palkkojen määrä alueella kasvaa kuukausi toisensa jälkeen useilla teollisuuden sektoreilla.

Murmanskin aluehallinnon varojenkäytön epäselvyyksistä on kehkeytynyt lähes maanlaajuinen uutinen Venäjällä. Valtiontarkastuslaitoksen tilintarkastajat ovat julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan löytäneet aluebudjetin varojenkäytöstä 1,5 miljardin ruplan aukon. Epäselvyydet ovat tapahtuneet entisen kuvernöörin Juri Jevdokimovin aikana. Juri Jevdokimov kiistää epäselvyydet varojenkäytössä, mutta myöntää, että rahoja on voitu käyttää tehottomasti. Vastaavanlaisia tarkastustuloksia löytyy Jevdokimovin mukaan jokaisesta aluehallinnosta eikä asiassa ole aihetta suureen uutiseen.

OAO Apatit yhtiön osakepaketin valtiollistaminen on riitautettu. Vuonna 2006 Federaation omaisuushallinto (Rosimushtshestvo) teki hakemuksen 20 % OAO Apatit –yhtiön osakkeiden siirtämisestä valtion haltuun. OAO Fosagro, Apatitin merkittävä osakkeenomistaja valitti valtiollistamispäätöksestä. Vuonna 2007 Moskovan piirin välitystuomioistuin kuitenkin palautti asian uudelleen valmisteltavaksi. Huhtikuussa 2009 annetun tuomioistuinpäätöksen mukaan osakepaketti kuitenkin valtiollistetaan.

Muutoin OAO Apatit –yhtiöllä näyttää menevän hyvin. OAO Apatit –yhtiön pääjohtajan Juri Shaposhnikin mukaan yhtiö kykeni täysimääräisesti suoriutumaan veromaksuista vuonna 2008. Yhtiö maksoi veroja Federaation ja alueen budjetteihin huomattavasti enemmän kuin vuonna 2007. Shaposnik kertoo yhtiön pyörivän nyt lähes täydellä tuotantokapasiteetillaan vaikka loka-tammikuussa finanssikriisi painoi tuotantoa matalammalle. Palkat maksetaan ajallaan OAO Apatit -yhtiössä. Toinen suuri teollisuusyhtymä, Kuolan metallurgian kombinaatti (GMK) ei raportoi hälyttäviä uutisia talouskriisistä huolimatta. Pääjohtaja Jevgeni Potapovin mukaan GMK investoi aktiivisesti tuotantoonsa ja tehostaa toimintojaan. Tuotannon taso ei Potapovin mukaan putoa tänä vuonna.

Myöskään Murmanskin kauppasatama ei ole kärsinyt merkittävästi talouskriisistä, Sataman kautta on saatu rahdattu ennakoitua enemmän tavaraa. Satamasta on siirretty tuotteita rautatiekuljetuksiin suuremmalla vaunukapasiteetilla kuin vuosi sitten. Sen sijaan lannoitekuormaukset ovat supistuneet selkeästi. Satamajohtaja Viktor Morozovin mukaan suunnitteilla on 10 – 15 % kasvu satamarahdeissa kuluvana vuonna. Satamatoiminnan vilkastuminen johtuu kotimaan tavarakysynnän supistumisesta jolloin viennin osuus lisääntyy erityisesti hiilen, värimetallien ja mineraalilannoitteiden osalta.

Alueen kuljetusinfrastruktuuri oli esillä Venäjän liikenneministerin Igor Levitinin vieraillessa Murmanskissa huhtikuun alussa. Murmanskin aluehallinnon edustajien ja liikenneministerin välisissä keskusteluissa käsiteltiin Murmansk-Rajajooseppi –tien ja Kantalahti-Salla –tien siirtäminen alueen vastuulta Federaation hoidettaviksi. Myös Teriberkaan vievä tie nostetaan vastaavalle tasolle.

Federaation status on tiestölle tarpeen tulevia kaasuhankkeita silmälläpitäen. Urakoihin kytkeytyvien kuljetusten odotetaan lisääntyvän oleellisesti yllämainittujen väylien kautta. Kaasukentän rakentamisodotukset ovat kovat. Shtokman Development AG:n sivustolle on luvattu avata lähipäivinä (huhti-toukokuun vaihteessa) tietoa Shtokmanin kaasukentän ensimmäiseen vaiheeseen liittyvistä tarjouskilpailuista. Hotelli Meridianissa 15.4. pidetyssä kaasuteollisuusseminaarissa kävi ilmi, että tarjouksia pyydetään ensisijassa venäläisiltä yrityksiltä. Venäläisiltä yrityksiltä odotetaan kuitenkin liittoutumia myös ulkomaisten yritysten kanssa, jotta riittävä teknologian ja osaamisen taso olisi käytettävissä.

Alueduuman puheenjohtaja Jevgeni Nikora nosti esille Shtokmanin kaasukentän ja Murmankin liikennesolmukohdan kehittämisen tärkeimmiksi elvytystoimenpiteiksi talouskriisin vaivaamalle alueelle. Myös matkailun kehittäminen ja PK-yritystoiminnan tukeminen kuuluvat Nikoran esittämään kriisipakettiin. Nikora esitti teesinsä maaliskuun lopulla pidetyssä Yhtenäinen Venäjä –puolueen aluetapaamisessa.

Politiikan kenttä osoittaa rauhoittumisen merkkejä

Kuluneen kuukauden aikana uusi kuvernööri Dmitri Dmitrijenko on tavannut alueen diplomaattikuntaa sekä ulkomaisia delegaatioita mm. Britanniasta ja Norjasta. Kuvernööri on myös keskittynyt hoitamaan yhteyksiään alueduumaan, suurteollisuuslaitoksiin, kalastusyrityksiin ja voimaorganisaatioihin. Kuvernööri Dmitrijenko on nimittänyt hallintoonsa kaksi ensimmäistä apulaiskuvernööriä, Sergei Aleksandrovitsh Smitjushenkon ja Aleksandr Vasiljevitsh Makarovin. Makarovilla on kokemusta erityisesti rakennusbisneksestä. Pääministeri Putinin ja presidentti Medvedevin palkitsemalla Smitjushenkolla puolestaan on taustaa sisäasiainhallinnosta sekä oikeusalalta. Lisäksi Dmitrijenko on nimittänyt seitsemän apulaiskuvernööriä, jotka vastaavat hallinnon sektoreista. Varakuvernööreiksi nimitettiin mm. Aleksei Savin, Ljudmila Tshistova, Aleksei Saprykin ja Olga Lezhenkina. Lezhenkinalla on oikeusalan taustaa mm. pankkimaailmasta. Lisäksi hänen ansioluettelostaan löytyy palvelu Venäjän apulaisenergiaministerinä.

Dmitrijenko vahvistama Murmanskin aluehallinnon rakenne näyttää seuraavanlaiselta:

- Aluehallitus
- Ministeriöt
    - Rakentamisen ja alueellisen kehittämisen ministeriö (Vitali Mezhenin)
    - Terveydenhuollon ja sosiaalisen kehityksen ministeriö (Arkadi Rubin)
    - Opetus- ja tiedeministeriö
    - Talousministeriö (ministerinä Jevgenia Mironenko)
    - Liikenne- ja yhteysministeriö (ministerinä Sergei Leus)
    - Omaisuusministeriö (ministerinä Tatjana Melnitshenko)
    - Oikeusministeriö (ministerinä Vasili Plevako)
    - Aluehallituksen tukitoimintojen ministeriö
- Komiteat
    - Energiakomitea
    - Kunnallistekniikan komitea
    - Teollisuuskomitea
    - Ympäristökomitea
    - Maatalouskomitea
    - Metsätalouskomitea
    - Kalastuskomitea
    - Kulttuuri- ja taidekomitea
    - Urheilukomitea
- Hallinnot
    - Julkisten hankintojen hallinto
    - Lisenssihallinto
    - Tariffihallinto
    - Työvoimahallinto
    - Maistraatti
    - Lääkinnän laatuvalvonnan hallinto
- Tarkastuslaitokset
    - Asuntotarkastus
    - Ajoneuvo- ja tekniikkatarkastus
    - Eläintarkastuskeskus

Murmanskin alueen uusi kuvernööri Dmitrijenko on tavannut myös Murmanskin tuoreen kaupunginjohtajan Sergei Subbotinin yhdessä alueduuman puheenjohtajan Jevgeni Nikoran ja Murmanskin kaupunginvaltuuston puheenjohtajan Aleksei Vellerin kanssa. Tapaamisessa todettiin, että poliittisten kuohuntojen aika on ohi ja on syytä keskittyä erityisesti kunnallisen asuntotoimen ongelmien ratkaisuun. Subbotin puolestaan lupaa työskennellä rakentavasti kaupunginvaltuuston kanssa. Subbotin vaatii henkilöstöltään vakuuttavia tuloksia. Kuluvan vuoden aikana mm. koulujen kunnostukset on saatava käyntiin. Subbotin ei ole tyytyväinen varojen käyttöön, jossa hän näkee tehottomuutta. Hän edellyttää hankinta- ja kilpailutustoiminnan ratkaisevaa tehostamista. Aleksei Veller painottaa aluehallinnon ja kaupungin hyvän yhteistyön merkitystä

Ensimmäisinä virkatehtävinään kaupunginjohtaja Sergei Subbotin erotti kaikki Savtshenkon aikaiset apulaiskaupunginjohtajat. Subbotin nimitti Aleksei Palamartshukin

ensimmäiseksi apulaiskaupunginjohtajaksi. Palamartshuk työskenteli aikaisemmin Murmanskin aluehallituksesta vastaten kansallisista prioriteettihankkeista. Subbotin on nimittänyt myös Nadezhda Sobokarevan, Aleksandr Trofimovin, Tatjana Veshnjakovin, Aleksei Lyzhenkon, Nikolai Zikejevin, Vjatsheslav Litvinovin, Jevgeni Baranovin ja Andrei Serjakovin apulaiskaupunginjohtajiksi. Lyzhenko ja Zikejev ovat harvoja Savtshenkon aikaisia apulaiskaupunginjohtajia jotka säilyttivät paikkansa. Serjakov on työskennellyt Euroross –kauppaketjun johtajistossa. Useilla apulaiskaupunginjohtajilla (Palamartshuk, Sobokareva ja Trofimov) on myös aluehallintotaustaa.

Asuntotuotannon ja kunnallisteknisten kysymysten ohella majoitustilojen puute on nousemassa ongelmaksi Murmanskin kaupungissa järjestettäville kansainvälisille tapahtumille. Murmanskin talousfoorumi tuo runsaasti väkeä kaupunkiin lokakuun puolivälissä. Hätäratkaisuna tultaneen käyttämään kahta Murmanskin merivarustamon omistamaa matkustaja-alusta jotka parkkeerataan Murmanskin satamaan väliaikaisiksi hotelleiksi.

Kuvernööri tiivistää neuvonpitoa voimaorganisaatioiden kanssa

Merirajojen vahvistaminen arktisella alueella sisältyy Venäjän valtiollisen ja taloudellisen turvallisuuden varmistamiseen. Olemassa olevia rajavartioasemia mm. Kantalahdessa, Murmanskissa Igarkassa ja Narjan-Mar:ssa varustetaan taloudellisen aktiivisuuden lisääntyessä energiasektorilla sekä ulkomaisen kiinnostuksen kasvaessa Venäjän mannerjalustaa kohtaan. Kuten aiemmin on uutisoitu, Venäjän FSB:n rajajoukot tehostavat arktisen alueen valvontaa Jäämerellä tehtävänään mm. vastata alueen sotilaspoliittisesta vakaudesta. Venäjä on kuitenkin luvannut vahvistaa raja-asemiaan noudattaen YK:n konventioita merirajojen valvonnasta.

Murmanskin alueen uusi kuvernööri on ottanut käytännökseen tavata lainvalvonta- ja turvallisuusorganisaatioiden johtoa viikoittain. Tapaamisissa käsitellään valtiollisten taloudellisten ja turvallisuusintressien lisäksi Murmanskin alueen operatiivista tilannetta sekä yhteistyöjärjestelyjä ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tilaa. Huhtikuun alussa pidetyssä voimaorganisaatioiden kokouksessa kuvernööri painotti terrorismin ja ääriliikkeiden torjunnan merkitystä.

Murmanskin alueen sisäasiainhallinnon johdon mukaan alueella on rekisteröity 14 % vähemmän rikoksia kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana. Vakavien rikosten määrä on pudonnut neljänneksen. Henkirikosten määrä on melkein puolittunut ja murtojen määrä on vähentynyt 22 %. Miliisi varoittaa erityisesti rahoitus- ja luottosektorilla piilevästä talousrikollisuudesta.

Venäjältä Suomeen laittomasti yrittävien määrä on venäläisten lähteiden mukaan kasvanut huomattavasti kuluneen vuoden aikana. Huhtikuun alkuun mennessä laittomia rajanylittäjiä on ollut yhtä paljon kuin koko edellisvuonna yhteensä. Kyse on kuitenkin paristakymmenestä ylittäjästä, joten määrät ovat varsin pieniä liikennemäärään nähden.

Kuriositeettina mainittakoon, että Murmanskin alueen luonnonsuojeluvirasto on tehnyt rikosilmoituksen, jossa suomalaisten matkailijoiden epäillään rikkoneen luonnonsuojelu- ja puistolainsäädäntöä Kantalahden alueella sijaitsevassa Kutsan luonnonpuistossa. Yhdeksän suomalaisen seurue on venäläislähteiden mukaan ajellut moottorikelkalla luonnonpuistossa kielletyillä alueilla.

Alakurtin sosiaalistaloudellinen tilanne huolestuttaa

Maaliskuussa 2009 hyväksyttiin Alakurtin sosiaalistaloudellista tilaa kehittävä ohjelma, jossa käytännön toimenpiteinä mainitaan asuntorakentaminen, metalli- ja puunjalostus, kotitalousjätteen hyödyntäminen sekä matkailun ja tekstiilituotannon kehittäminen. Sosiaalistaloudellisen ohjelman toteuttamista kiirehtii se, että Kantalahden piiri on joutunut käynnistämään hätäaputoimenpiteitä Alakurtin vähäosaisten tukemiseksi mm. jakamalla elintarvikkeita. Kylän sosiaalinen kurjistuminen johtuu työttömyyden voimakkaasta kasvusta ja sotilasyksiköiden poistumisesta. Mainittakoon, että työttömyyden raju kasvu huolettaa myös toisessa rajanläheisessä kaupungissa, Kovdorissa, jossa työttömyysaste oli huhtikuun alussa 8 %. Avointa työpaikkaa kohden on Kovdorissa 70 hakijaa kun Murmanskin alueella vastaava lukema on neljä.

Viime viikolla Alakurtissa pidetyssä suomalaisvenäläisessä tapaamisessa käsiteltiin Alakurtin teknologiakylän kehittämistä. Myös Salla-Alakurtti –ratahanke oli esillä Paikalla oli venäläisten uutislähteiden mukaan mm. Lapin sekä Alakurtin ja Kantalahden kaupunginjohtajia. Yhteistyöstä kiinnostuneille suomalaisille yrityksille esiteltiin liiketoimintamahdollisuuksia.

Alustavasti on määritelty listaus venäläisistä ja ulkomaisista partnereista joilla on kiinnostusta sijoittaa tuotantotoimintaansa Alakurttiin. Paljon on kuitenkin tehtävää esimerkiksi teollisuuskylän aluevarausten osalta, kunnallistekniikan rakentamisessa ja tullauskäytäntöjen kehittämisessä. Murmanskin aluehallinto on varannut 2 miljoonaa ruplaa teollisuuskylän maa- ja tonttirekisterin luomiseen. Ongelmana on tällä hetkellä se, että puolustusministeriö omistaa maan ja kiinteistöt eikä omistusten siirtoja kunnan vastuulle ole näköpiirissä.

Maa- ja kiinteistöomistuskysymykset ovat kuuma peruna Kantalahden kaupungissa, johon Alakurttikin kuuluu. Miliisitaustainen Vasili Zagaikevitsh erotettiin Kantalahden apulaiskaupunginjohtajan tehtävästään 27.3.2009. Hän vastasi aluesuunnittelusta sekä maapoliittista kysymyksistä mutta myös kaupungin kriisivarautumisesta. Zagaikevitshin lisäksi erotettiin Georgi Pushkarjov, jonka tehtävänä oli kunnallinen sivistystoimi. Kaupunginjohtaja Vladimir Zadvornyh valmistelee tällä tavoin uutta hallintorakennetta kaupungille.

Lähteet: www.murman.ru
www.gov-murman.ru
www.b-port.com

www.mbnews.ru
www.murmansk-customs.ru
www.formin.fi
www.bofit.fi
www.finpro.fi
www.ria51.ru
www.gazprom.ru

Katsauksen laati 29.4.2009:

Pekka Iivari
Kehityspäällikkö
Finnbarents